

FICINO

Brug naar de Hermetische Gnosis

Symposion van het

LECTORIUM ROSICRUCIANUM,

Internationale School van het Gouden Rozenkruis

Rozenkruis Pers – Haarlem

In de Symposionreeks verschijnen de teksten van symposia die jaarlijks gehouden worden door het Lectorium Rosicrucianum, de Internationale school van het Gouden Rozenkruis, op het conferentieoord Renova te Bilthoven.

Verschenen: Spinoza 1998
Ficino 1999
Boehme 2000
Paracelsus 2001

© ISBN 90 6732 250 4

© 2001 ROZEKRUIS PERS – HAARLEM

Symposionreeks

In de Symposionreeks verschijnen teksten over schrijvers die een belangrijke schakel vormen in de keten van het metafysisch denken. Deze gouden keten heeft de mensheid altijd begeleid en geïnspireerd. Figuren als Baruch de Spinoza, Marsilio Ficino, Jacob Boehme en Paracelsus kunnen ertoe gerekend worden.

De visie die allen geven op wereld en mensheid komt tot uitdrukking in een kernzin van Hermes Trismegistos: 'De mens is een groot wonder, o Asclepios.'^{*} Dit grote wonder werd door alle tijden heen in filosofische scholen en geestesscholen onderwezen, opdat de mens de weg zou gaan tot verwerkelijking van de onsterfelijke Geestzielemens.

Vanuit de klassieke wereld is het hermetisch en christelijk denken tot een synthese gevoerd waarmee een nieuw levensperspectief voor de westerse mens is geopend. De figuren uit de Symposionreeks getuigen allen van dit levensperspectief.

^{*} zie J. van Rijckenborgh, *De Egyptische Oergnosis en baar roep in het eeuwige nu, opnieuw verklaard aan de hand van de Tabula Smaragdina en het Corpus Hermeticum van Hermes Trismegistos*. 4 delen, Rozekruis Pers Haarlem.

Inhoud

Introductie	7
<i>Het symposion als voedsel voor de Ziel</i> door P.F.W. Huys	8
<i>De ontdekking van het ongeschonden lichaam van Hermes</i> door F. Smit	21
<i>De voltooiing van de Renaissance in het nu</i> door F. Spakman	36

Introductie

Dit jaar, het jaar 1999, is het vijfhonderd jaar geleden dat het bezielende en inspirerende middelpunt van de vermaarde Platoonse Academia te Florence, de filosoof Marsilio Ficino, overleed. Terecht wordt hij beschouwd als een sleutelfiguur in de omwenteling van het westerse denken en bewustzijn naar een nieuwe tijd, een omwenteling die wordt omschreven als een nieuwe dageraad, de Renaissance van Europa.

In Ficino mag worden gezien de mens die door de kracht van zijn intellect en zuivere spiritualiteit een buitengewoon belangrijke impuls gaf tot de uiteindelijke synthese van het wezenlijke en oorspronkelijke Christendom en het klassieke en Hermetische gedachtegoed waarvan de 'driemaal grote Hermes Tresmegistos' ongetwijfeld de grondlegger is. Een synthese die later verder werd uitgewerkt en door de klassieke Rozenkruisers werd verwoord in de kernzin 'De mens is een microkosmos'.

Het is de Internationale School van het Gouden Rozenkruis een grote vreugde om in deze bijzondere tijd, waarin, aan het begin van de Aquarius-era, de concrete verwerkelijking van deze synthese zich in daad en waarheid doorzet, eer te mogen betonen aan Ficino, die de menselijke waardigheid, liefde en vriendschap in waarachtige zin, in het centrum van zijn filosofische en spirituele arbeid en gerichtheid plaatste.

'In onze pogingen God te leren kennen, beperken wij Hem tot de omvang en het begrip van onze geest, maar door Hem lief te hebben breiden we onze geest uit tot de oneindigheid van zijn goddelijke Goedheid?'

Het symposium als voedsel voor de ziel

Omdat veel mensen God vuriger kunnen liefhebben dan Hem werkelijk kennen, is de weg der Liefde veiliger voor de mensheid en meer geschikt voor het oneindig goede, dat zichzelf aan zoveel mogelijk mensen wil wegschenken.

Paul Oskar Kristeller, de grote Ficino-kenner, en degene die Ficino als het ware voor ons, nageslacht, weer toegankelijk heeft gemaakt, vertelde in 1987 op een symposium in Figline, het geboorteplaatsje van Ficino, van welk een eminent belang Marsilio Ficino is geweest. Het was frappant dat hij dat niet beperkte tot diens invloed op het denken van Europa, maar ook doelde op Ficino persoonlijk, als mens en als wetenschapper. 'Ficino's grootste betekenis ligt in het feit dat hij een belangrijke schakel is in de gouden keten die de traditie vormt van het metafysisch denken, die voert van de Pre-sokratici en Plato tot Kant, Hegel, en verder. In mijn lange carrière als wetenschapper, en vaak dwars door uiterst moeilijke, soms zelfs rampzalige tijden heen, is dit voor mij een rots van intellectuele en morele steun geweest, waaraan ik meer had dan aan de vele wisselende en aan de mode onderhevige theorieën van mijn collega-wetenschappers.'

Vandaag willen wij onderzoeken wat de waarde is van deze grote denker, deze man die wij al eens eerder hebben omschreven als 'een mens met een diamanten verstand en de ziel van een engel'. En terwijl wij het vergrootglas op deze kleine gestalte laten vallen, zien wij onmiddellijk dat Ficino zelf, in zijn tijd, in zijn unieke omgeving als een katalysator, als een vergrootglas heeft gewerkt.

Die omgeving was het Florence van de vijftiende eeuw. Het Flo-

rence dat op allerlei manieren getekend is door het wel en wee der illustere de' Medici. Welk een associaties roept dat bij ons, westerlingen aan het einde van de twintigste eeuw niet allemaal op! En tegelijkertijd: hoezeer is onze blik niet vertroebeld:

- door de eeuwen kerk- en denkgeschiedenis die tussen toen en nu liggen;
- door het denken van de Verlichting, dat in zeker zin een tegenpool van Ficino's nieuwe Platonisme is,
- door de romantiek, denk aan Rilke, denk aan de Pre-rafaëlieten, die de puurheid van de vijftiende eeuw trachtten in het 'gevoel' te verstaan;
- denk aan onze eigen, ver doorgevoerde mentale benadering van schoonheid, en waarheid, en het leven in het algemeen.

In de vijftiende eeuw was de zeer rijke maar ook zeer kleinschalige samenleving in Noord-Italië een van de belangrijkste kernen van heel het intellectuele en spirituele beweeg van die periode. En de weer ontloken bloem van de Renaissance, de *Rinascimento* bloeide in Florence; haar kroon, haar kelkblaadjes werden gevormd door een betrekkelijk kleine kern van zeer begaafde mensen. In de omgeving van de de' Medici zijn dat misschien een kleine honderd tot honderdvijftig invloedrijke persoonlijkheden geweest, die een enorme bewustzijnsverandering teweeg brachten, en die Europa stevig en definitief wakker schudden uit de lange slaap van de donkere Middeleeuwen.

Dit is natuurlijk bij wijze van spreken. Men spreekt vaak van de 'donkere Middeleeuwen'. Om niet zonder meer in clichés te vervallen willen we allereerst deze term zo formuleren dat er wederzijds geen begripsverwarring kan ontstaan. De 'slaap', of het 'donkere' betreft niet de kleine, volstrekt christelijke gemeenschappen, die in de resten van het grote maar dun bevolkte karolingische Europa trachtten de wijsheid van de voorgaande periode te bewaren. Daar was een zeer ijverige mentaliteit vaardig! Uiterst zorg-

vuldig kopieerden zij minitieuus de geschriften van de Griekse en romeinse klassieken. Dank zij hen zijn de ‘humanoria’, de klassieke wetenschappen uit die tijd bewaard gebleven en dankzij hen is al die eeuwen de basis bewaard waarop misschien wel negentig procent van de latere wetenschap zich heeft gefundeerd. Op talrijke manieren probeerden ze deze opnieuw aan te wenden, en te behouden voor het nageslacht. Deze monniken, want het kopiëren was vooral monnikenwerk, waren zich zeer goed bewust dat de Latijnse, klassieke oudheid aan het verdwijnen was, en grotendeels al verdwenen was. Onder hen waren er zelfs die heel precies konden aangeven wanneer dat moment had plaatsgevonden: namelijk toen in 526 de oude, roemrijke en ook zeer invloedrijke Academie verboden werd.

De Academie, die negen eeuwen eerder, in de vijfde eeuw voor Christus, door Plato gesticht was, door Xenocrates was voortgezet, en daarna door Aristoteles de vorm kreeg waarin zij zoveel eeuwen belangrijke stromingen van de Grieks-romeinse denkwereld beïnvloedde, hield in de zesde eeuw op te bestaan, en de geleerden ervan moesten vluchten naar het oosten. Vanaf dat moment was er geen brandpunt meer, van waaruit vernieuwende impulsen, die door het analytisch waarnemende denken werden opgevangen, konden worden uitgestraald over een min of meer ‘beschaafde’ wereld. Het jonge christendom was het begin van een nieuwe periode, maar men kan dat nog geen nieuwe beschaving noemen, of beweren dat er een nieuwe, zelfstandige, of intellectuele bovenlaag in zicht was. Nog lang niet.

Zo willen we vandaag die slaap van de middeleeuwen zien: aan de ene kant nog lang geen zelfbewustzijn op basis van het jonge, nieuwe christendom, aan de andere kant niet meer in staat uit te komen boven het onbewust bewaren van de wijsheid der klassieken. En in diezelfde bewustzijnstoestand zien we de middeleeuwse mens: geheel in de geest van de Middeleeuwen is hij een schakel,